Lovforslaget om Akutplanen for elnettet

af

Kenneth Løvenskjold Andreasen, Ph.d.-stipendiat i klima- og energiret, Syddansk Universitet og
Bent Ole Gram Mortensen, professor i miljø- og energiret, Syddansk Universitet

Resume

Artiklen analyserer den politiske forståelse om en akutplan for elnettet af 29. juni 2026 og det tilhørende lovforslag om prioritering af kapacitet i elnettet og hensigtsmæssig tilslutning til elnettet. Baggrunden er en hastigt stigende elektrificering af samfundet, omfattende ventelister til nettilslutning og betydelige forsinkelser i udbygningen af elnettet, som har skabt en situation med knaphed på netkapacitet.

Artiklen redegør for, hvordan akutplanen indebærer et opgør med det hidtidige først-til-mølle-princip ved at indføre en prioritering af nettilslutninger i fire kategorier. Husholdninger, mindre erhverv og samfundskritiske funktioner prioriteres højest, mens bl.a. datacentre placeres lavest. Samtidig introduceres begrebet "netvenlighed" som et centralt kriterium ved disponeringen af den begrænsede kapacitet i elnettet.

Artiklen undersøger de retlige konsekvenser af lovforslaget og vurderer dets forhold til EU-rettens regler om tredjepartsadgang til elnettet, ikke-diskrimination, gennemsigtighed og markedsbaseret håndtering af kapacitetsbegrænsninger. Forfatterne peger på, at den foreslåede prioriteringsmodel og den dynamiske vurdering af netvenlighed kan skabe tvivl om foreneligheden med elmarkedsdirektivet og elmarkedsforordningen. Der stilles ligeledes spørgsmål ved den begrænsede rolle, som Forsyningstilsynet tillægges i den foreslåede regulering, sammenholdt med de krav, der følger af EU-retten.

Endelig diskuteres lovforslagets omfattende brug af bemyndigelser til klima-, energi- og forsyningsministeren. Da de væsentligste materielle regler først forventes fastsat i efterfølgende bekendtgørelser, rejser artiklen spørgsmål om demokratisk kontrol, transparens og Folketingets mulighed for at tage stilling til de konkrete regler under lovbehandlingen.

Artiklen konkluderer, at akutplanen er et politisk forståeligt svar på en akut kapacitetskrise i elnettet, men at den samtidig giver anledning til betydelige retlige og demokratiske problemstillinger. Særligt fremhæves behovet for, at den kommende bekendtgørelsesregulering udformes på en måde, der sikrer overensstemmelse med EU-retten samt opretholder retssikkerhed, gennemsigtighed og lige adgang til elnettet.

1. Indledning

Samfundet bliver i stigende grad elektrifiseret. Fossile brændsler erstattes i transport, bygningsopvarmning og industri af elektricitet i Danmark ofte produceret på basis af vedvarende energikilder. Dermed bliver elektrifiseringen også en del af det, der betegnes den grønne omstilling. Og det er ikke kun velkendte sektorer, der lader sig omstille til elektricitet. Nye aktører som datacentre og virksomheder, der konverterer elektricitet til brint og andre brændsler eller kemikalier (Power to X - PtX) fordrer også adgang til elektricitet. Den øgede efterspørgsel medfører et behov for øget kapacitet i og/eller bedre udnyttelse af elnettet.

I mange år var elnettet dimensioneret ud fra en relativt stabil efterspørgsel. Elnettet ejes dels af den statslige virksomhed Energinet,[1] der har monopol på eltransmission (højspænding). Ligeledes har en række netvirksomheder hvert sit geografiske monopol på distributionsnettet, der forbinder slutbrugerne (husholdninger, virksomheder mv.) til elnettet. Såvel Energinet som de enkelte netvirksomheder skal planlægge investeringer mange år frem, men de ved ikke præcist, hvilke projekter der faktisk bliver realiseret, hverken for så vidt angår elproduktionsenheder, batterianlæg eller storforbrugere (f.eks. datacentre). Bygger de for lidt, opstår flaskehalse. Bygger de for meget, risikerer forbrugerne at betale for unødvendige investeringer. Energinet og netvirksomhederne betegnes i elforsyningsloven[2] samlet som kollektive elforsyningsvirksomheder, der varetager det kollektive elforsyningsnet. Herigennem transporteres elektriciteten rent fysisk. De kollektive elforsyningsvirksomheder hverken producerer eller handler med elektricitet. Sidstnævnte varetages af elhandelsvirksomheder.[3] Disse er ikke på samme måde som de kollektive elforsyningsvirksomheder underlagt prisreguleringsbestemmelser men handler på markedsvilkår.[4]

1 Energinet har tidligere heddet Energinet Danmark og senere Energinet.dk.

2 Lovbekendtgørelse nr. 544 af 16. juni 2026 om elforsyning. Se § 5, nr. 23 og 24.

3 Se for en kort indføring i Energinet, netvirksomheder og elhandel i Kenneth Løvenskjold Andreasen & Bent Ole Gram Mortensen: *Klima- og energiret.* Djøf Forlag 2026, s. 168 f. og 183 ff.

4 Mens denne artikel skrives, er flere elhandelsvirksomheder under rekonstruktion og truet af mulig konkurs.

Akutplanen kommer efter længere tids udfordringer i Energinet. Medierne har løbende beskrevet, at Energinets udbygning af transmissionsnettet er gået for langsomt, og at efterspørgslen på strøm samtidig er eksploderet bl.a. som følge af en øget elektrificering både hos forbrugere og hos erhvervslivet. I alt venter projekter for 57 GW for at blive tilsluttet elnettet, hvilket svarer til otte gange det elforbrug, der er i Danmark i dag.[5]

Den 2. marts udmeldte Energinet en tre måneders pause i nettilslutningsaftaler.[6] I det omfang, at netvirksomhederne har været afhængige af tilsagn om levering af mere elektricitet fra Energinet, vil netvirksomhedernes mulighed for at indgå nettilslutningsaftaler også været påvirket. Den 27. maj 2026 udmeldte Energinet en ny prioriteringsmodel for større nettilslutninger. Forsyningstilsynet har i en pressemeddelelse af 8. juni 2026 meddelt, at der er "indledt et tilsyn med Energinets udmeldte prioriteringsmodel for større nettilslutninger". Formålet hermed er en afklaring, om Energinets prioriteringsmodel forudsætter Forsyningstilsynets forudgående godkendelse.[7]

Rigsrevisionen kom i marts 2026 med rapporten *"Energinets udbygning af elnettet"*[8], hvortil Statsrevisorerne finder styringen af udbygningen af elnettet kritisabel, da ca. 70 % af de igangsatte udbygningsprojekter er forsinkede, og da Energinet kun delvist har et overblik over årsagerne til forsinkelserne. De projekter, som ikke er forsinkede, er generelt nystartede. De forsinkede projekter tager i gennemsnit ca. 80 % længere tid end forventet. Statsrevisorerne kritiserer også, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har reageret for sent i deres tilsyn, selv om forsinkelserne har været stigende.[9]

5 Børsen Bæredygtig, *57 GW i kø: Samira Nawa vil samle politisk flertal før sommerferien*, 25. juni 2026. Tilgængelig på https://borsen.dk/nyheder/baeredygtig/57-gw-i-ko-samira-nawa-vil-samle-politisk-flertal-for-sommerferien?b_source=i-alt-venter-projekter-for-57-gw-for-at-blive-tilsluttet-elnettet-hvilket-svarer-til-otte-gange-det-nuvaerende-samlede-elforbrug-i-danmark&b_medium=row_1&b_campaign=list_4. Tilgået 13. juli 2026.

6 Se pressemeddelelse tilgængelig på https://www.energinet.dk/om-nyheder/nyheder/2026/03/02/energinet-indforer-midlertidig-pause-i-nye-nettilslutninger-og-saetter-turbo-pa-akutpakke/. Tilgået 12. juli 2026. Allerede nettilslutningsaftaler påvirkedes ikke.

7 Pressemeddelelsen er tilgængelig på https://forsyningstilsynet.dk/nyheder/2026/jun/forsyningstilsynet-indleder-tilsyn-med-energinets-prioriteringsmodel-for%e2%80%afstoerre-tilslutninger. Tilgået 11. juli 2026.

8 Marts 2026 — 12/2025 Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger Energinets udbygning af elnettet, https://cdn.rigsrevisionen.dk/rigsrevisionen/Media/639113279279807930/sr1225.pdf

9 Ibid., Statsrevisorernes bemærkning.

I denne artikel behandles den *Politiske forståelse for en akutplan for elnettet* af 29. juni 2026[10] (herefter Forståelsespapiret) og det udkast til lovforslag, der udmønter store dele af det politiske forståelsespapir: *Lov om ændring af lov om elforsyning og lov om fremme af vedvarende energi (Prioritering af kapacitet i elnettet og hensigtsmæssig tilslutning til elnettet m.v.)*[11] (herefter lovforslaget).

Da lovforslaget overvejende indeholder nye bemyndigelser til klima- energi- og forsyningsministeren, vil artiklen også belyse de demokratiske udfordringer, der kan være ved denne form for lovgivning i bekendtgørelser.

Forståelsespapiret vil blive behandlet i afsnit 2 og lovforslaget i afsnit 3. I afsnit 4 diskuteres de mange bemyndigelser i lovforslaget, og der konkluderes på akutplanen i afsnit 5. I en senere artikel vil fremtidens elnet blive vurderet ud fra en juridisk vinkel.

2. Forståelsespapiret

2.1 Indledning

Den nye akutplan for elnettet skal efter Forståelsespapirets ordlyd sikre, at elnettet anvendes til de aktiviteter, der er vigtigst for den danske samfund, og at det er politikerne der sætter rammerne for, hvem der skal prioriteres først. Tidligere har Danmark stort set haft plads nok i elnettet til alle, der vil tilsluttes, men nu er kapaciteten ved at være brugt op samtidig med, at efterspørgslen efter at blive nettilsluttet stiger hurtigere end den planlagte udbygning. En manglende mulighed for at blive tilsluttet er en udfordring for den grønne og klimavenlige omstilling af det danske samfund. På den baggrund har regeringen og et bredt flertal af Folketingets partier indgået en politisk forståelse om at sende et lovforslag om en akut plan i høring med en efterfølgende hurtig implementering.[12]

Ifølge Forståelsespapiret, skal den nye akutplan sikre, at den tilbageværende kapacitet i elnettet udnyttes bedre, i modsætning til i dag hvor først-til-mølle-

[10] Politisk forståelse om en akutplan for elnettet 29. juni 2026 Politisk forståelse mellem Regeringen (Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Moderaterne og Radikale Venstre) Venstre, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet.

[11] https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/db204b8a-7325-499d-b0a8-31008244f75a/Udkast%20til%20lovforslag.pdf

[12] Se https://regeringen.dk/aktuelt/nyheder/2026/bred-politisk-opbakning-til-akutplan-for-elnettet/. Tilgået 13. juli 2026.

princippet er det gældende princip.[13] Ifølge akutplanen skal Energinet og netvirksomhederne fremover kunne prioritere adgangen til elnettet under hensyn til almindelige danskeres hverdag, samfundets kritiske funktioner og elektrificeringen af samfundet. Det opfølgende udkast til lovforslag forventes at blive vedtaget hurtigt efter sommerferien.

2.2 Hensyn bag Forståelsespapiret

Forståelsespapiret indledes med følgende udsagn: "Adgang til grøn, sikker og billig energi er afgørende for husholdninger, virksomheder og samfundets kritiske funktioner." Disse hensyn er i overensstemmelse med formålsbestemmelserne i de tre relevante love.

Begrebet "grøn" genfindes således i § 1, stk. 1, i VE-loven[14] ("reducere udledningen af CO_2 og andre drivhusgasser"), § 1, stk. 2, nr. 2, i elforsyningsloven ("fremme anvendelsen af vedvarende og miljøvenlige energikilder") og § 2, stk. 1, i energinetloven[15] ("bidrage til udviklingen af en klimaneutral energiforsyning").

Begrebet "sikker" henviser til forsyningssikkerhed, et klassisk element i energipolitik.[16] Det genfindes i § 1, stk. 1, i VE-loven ("sikre forsyningssikkerheden"), § 1, stk. 1, i elforsyningsloven ("elforsyningssikkerhed") og i § 2, stk. 1, i energinetloven ("hensyn til forsyningssikkerhed").

Begrebet "billig energi" må antages at skulle ses i forhold til ønskerne og både "grøn" og "sikker" energi. Det er ikke nødvendigvis hensyn, der understøtter hinanden. Hensynet findes i § 1, stk. 2, nr. 1, i elforsyningsloven ("sikre elkunder adgang til rimelige priser").

Som sådan er der intet nyt i formålet med forståelsespapiret. Derimod kan den hidtidige tilgang til at administrere elnettet ændres.

2.3 De fire kategorier

Partierne støtter i forståelsespapiret op om, at anmodninger om nettilslutning opdeles i fire kategorier, hvor anmodninger i kategori 1 prioriteres først og så fremdeles:[17]

[13] Først til mølle-princippet har været kritiseret af Kommissionen. Se afsnit 1.1.3 i Meddelelse af 19. december 2025 fra Kommissionen: *Vejledning om effektiv og rettidig nettilslutning* (C/2025/6703). Tilgængelig på https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52025XC06703&qid=1783810103500. Tilgået 12. juli 2026.

[14] Lovbekendtgørelse nr. 1031 af 6. september 2024 om fremme af vedvarende energi.

[15] Lovbekendtgørelse nr. 271 af 9. marts 2023 om Energinet.

[16] Se om forsyningssikkerhed på energiområdet i Kenneth Løvenskjold Andreasen & Bent Ole Gram Mortensen: Klima- og energiret, Djøf Forlag 2026, s. 130 f.

[17] Forståelsespapiret, s. 3.

"Kategori 1: Beskyttede behov og samfundskritiske funktioner Omfatter almindelig forbrugsudvikling hos eksisterende kunder, nye husholdninger, mindre erhverv indenfor fx transport samt samfundskritiske funktioner som forsvar, sundhed og beredskab, herunder datacentre knyttet til samfundskritiske funktioner. Energinet og netvirksomhederne reserverer løbende kapacitet til denne kategori, og små kunder behandles løbende.

Kategori 2: Direkte elektrificering, VE, CCS, brint, PtX og øvrige projekter Omfatter projekter, der bidrager til den grønne omstilling og samfundets elektrificering, og som ikke er omfattet af de øvrige kategorier. Det gælder bl.a. større tilslutninger til elektrificering af transport, varme, industri, VE-produktion, CCS, biogas samt brint- og PtX-projekter.

Kategori 3: Energilager- og elsystemunderstøttende projekter Omfatter anlæg, der primært leverer fleksibilitet og ydelser til elsystemet og elnettet, herunder batterianlæg. Projekterne kan understøtte balanceringen af elsystemet, og sikre bedre udnyttelse af elnettet, men kan også belaste nettet uhensigtsmæssigt, hvis de ikke agerer netvenligt. Hvis Energinet og netvirksomhederne vurderer, at et projekt kan bidrage til en bedre udnyttelse af kapaciteten i elnettet, så der bliver plads til flere nettilslutninger, kan et sådant projekt prioriteres højere inden for kategorien.

Kategori 4: Visse store energiforbrugere Kategorien vil som udgangspunkt omfatte datacentre, der typisk ikke er geografisk bundne og kan have et forbrugsmønster, som påvirker nettet negativt. Datacentre, der knytter sig til samfundskritiske funktioner, kan dog prioriteres under kategori 1."

2.4 Netvenlighed

Forståelsespapiret introducerer et begreb, *netvenlighed,* der skal indgå i vurderingen af projekter på tværs af kategorierne 2-4. Energinet og netvirksomhederne vil være ansvarlige for at foretage den konkrete vurdering af netvenlighed, samt stå for vejledningen netkunder. Det vil fremgå af den kommende lovgivning, hvordan de kollektive elforsyningsvirksomheder skal foretage denne vurdering.[18]

Begrebet netvenlighed skal forstås dynamisk i forhold til projekternes karakter, hvilket vil medføre en vurdering, der kan være forskellig alt efter geografi og tidspunkt for nettilslutningen.[19]

[18] Forståelsespapiret s. 4.
[19] Ibid.

Herved får de kollektive elforsyningsvirksomheder bedre muligheder for at afvise anmodninger om nettilslutning i kategori 3 og 4 i forhold til den fremtidige kapacitet i elnettet og hensynet til de højere prioriteringer i kategori 1 og 2. En afvisning af brugere skal ske efter klare, saglige og gennemsigtige kriterier, hvor Forsyningstilsynet vil være klageinstans.[20]

2.5 Nye retningslinjer for nettilslutning

I Forståelsespapiret lægges der vægt på, at den kommende lovgivning vil præcisere de kollektive elforsyningsvirksomheders kompetencer i forhold til nettilslutningen af brugerne af elnettet, hvilket vil give dem et tydeligere retligt grundlag i forhold til, bl.a. om projekter skal anses for ét eller flere anlæg. Herved understøttes udnyttelsen af kapaciteten i elnettet bedre, samt modvirke en omgåelse af kategoriseringsrammerne for prioritering i elnettet.

I forhold til den aktuelle situation har Forsyningstilsynet beskrevet nogle af Energinets kompetencer således, at

- Energinet har ikke adgang til at træffe afgørelse, om der er tale om et eller flere anlæg i forbindelse med tilslutning, men alene adgang til at opstille tekniske krav og betingelser for de anlæg, der bliver tilsluttet.
- Det ikke er udelukket, at flere elproducerende anlæg kan være tilsluttet i samme tilslutningspunkt.
- Forsyningstilsynet finder, at det er tvivlsomt, om man kan forstå begrebet "økonomisk enhed" i præambelbetragtning 9 i forordningen RfG (EU 2016/631) som det samme som begrebet "koncern" i selskabsloven.[21]

2.4 Fremtidige initiativer

Det fremgår af Forståelsespapiret, at drøftelserne med regeringen vil fortsætte om en hurtigere udbygning af elnettet og en samlet energiinfrastrukturplan for 2035. Herudover vil ministeren nedsætte et nyt dialogforum med deltagelse af myndigheder, Energinet, netvirksomhederne, KL og elnetkunder, samt en højniveauarbejdsgruppe i forhold til håndteringen af kapacitetsudfordringerne i elnettet.[22] Højniveauarbejdsgruppen skal bestå af Klima, Energi- og Forsyningsministeriet samt Energinet og netvirksomhederne.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet vil igangsætte et arbejde, med inddragelse af Forsknings-, Uddannelses- og Digitaliseringsministeriet,

[20] Forståelsespapiret, s. 4.

[21] Forsyningstilsynets afgørelse af 9. maj 2025 i sagsnr. 24/02409: *Afgørelse om ophævelse af Energinets afgørelse om at projekt Gindeskovgård og projekt Uhrevej anses som et samlet produktionsanlæg.*

[22] Ibid., s. 5.

Erhvervsministeriet og KL i forhold til de fremtidige muligheder for at datacentre kan blive nettilsluttet.

Det fremgår videre af Forståelsespapiret, at en bedre udnyttelse af det eksisterende elnet kræver nye rammer, der kan understøtte fleksibel brug af nettet samt sikre en bedre udnyttelse af den lokale kapacitet i elnettet og en mere effektiv indpasning af nyt elforbrug og -produktion. Rammerne for samplacering af produktion og forbrug, interne net, direkte linjer, energifællesskaber og en mulig dansk implementering af artikel 38 i elmarkedsdirektivet[23] om lukkede distributionssystemet og microgrids, vil blive gennemgået for at se, om det kan aflaste det kollektive elnet.[24]

3. Lovforslag om prioritering af kapacitet i elnettet og hensigtsmæssig tilslutning til elnettet mv.

3.1 Høringsudkastet

3.1.1 Høringsfristen

Den 30. juni 2026 blev et udkast til "Lov om ændring af lov om elforsyning og lov om fremme af vedvarende energi (Prioritering af kapacitet i elnettet og hensigtsmæssig tilslutning til elnettet mv.)" sendt i høring hen over sommerferien med frist for indsendelse af høringssvar den 28.juli 2026.[25]

Det fremgår yderligere af høringsbrevet,[26] at høringsfristen ikke kan forlængelse af hensyn til lovprocessen. Lovforslaget forventes at blive fremsat i Folketinget i løbet af august 2026.[27] Efter at lovforslaget er blevet fremsat i Folketinget, forventes det, at udmøntningen af det i en række bekendtgørelser vil blive sendt i høring i uge 35 med en høringsfrist på 4 uger.[28] Derved vil det materielle indhold af de kommende bekendtgørelser først blive offentliggjort efter lovprocessen i Folketinget, hvilket kan udgøre en demokratisk udfordring, som uddybes nærmere i afsnit 4 nedenfor.

3.1.2 Baggrund og indhold

[23] Betegnes også som elektricitetsdirektivet.
[24] Forståelsespapiret s. 6.
[25] https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/71288
[26] Høringsbrevet, https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/db204b8a-7325-499d-b0a8-31008244f75a/H%C3%B8ringsbrev.pdf
[27] Ibid., s. 2.
[28] Ibid.

Lovforslaget er en udmøntning af Forståelsespapiret, hvor baggrunden er, at der er kapacitetsknaphed i elnettet, og at der derfor er et behov for at skabe bedre rammer for, at de kollektive elforsyningsvirksomheder[29] kan sikre en hensigtsmæssig og effektiv disponering af den tilgængelige kapacitet, herunder muligheden for at afvise anmodninger om nettilslutning.[30]

Lovforslaget indeholder følgende hovedelementer:[31]

"1. Bemyndigelse til bekendtgørelse om øget adgang til prioritering af kapacitet i elnettet
2. Bemyndigelse til bekendtgørelse om mulighed for afvisning af visse anmodninger om nettilslutning
3. Bemyndigelse til bekendtgørelse om kompetence til at træffe beslutning om mest hensigtsmæssig nettilslutning".

Denne artikel vil primært fokusere på lovforslagets § 1, stk. 6, og stk. 10, hvor § 1, stk. 6 omhandler nye bemyndigelser til klima-, energi- og forsyningsministeren i forhold til prioriteringer af kapacitet i elnettet og § 1, stk. 10, omhandler tilslutning til det kollektive elforsyningsnet.

3.2 Prioritering af kapacitet i elnettet

3.2.1 Gældende ret

Det fremgår af elforsyningslovens § 20, stk. 1, nr. 2 og 3, at transmissions- og netvirksomheder skal tilslutte leverandører og købere af elektricitet til det kollektive elforsyningsnet samt stille fornøden transportkapacitet til rådighed og give adgang til transport af elektricitet i nettet.

Adgangen til det kollektive elforsyningsnet er udmøntet i lovbekendtgørelse nr. 544 af 16. juni 2026 om elforsyning, som bl.a. gennemfører de EU-retlige regler om tredjepartsadgang til det kollektive elforsyningsnet.

Forpligtelser skal ses i sammenhæng med elforsyningslovens § 24, stk. 1 og 2, hvorefter enhver har ret til at anvende det kollektive elforsyningsnet til transport af elektricitet mod betaling, og hvorefter de kollektive elforsyningsvirksomheder ikke må forskelsbehandle brugere af systemet eller kategorier af brugere.

[29] Ved kollektive elforsyningsvirksomheder forstås transmissions- og distributionsvirksomheder. Energinet er en transmissionsvirksomhed, og netvirksomheder er distributionsvirksomheder.

[30] Høringsbrevet, s. 1, https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/db204b8a-7325-499d-b0a8-31008244f75a/H%C3%B8ringsbrev.pdf

[31] Ibid.

Denne sammenhæng mellem § 20 og § 24 indebærer, at de kollektive elforsyningsvirksomheder skal tilslutte brugere til elnettet og stille den nødvendige kapacitet til rådighed, hvilket medfører, at der efter gældende ret består en ret til nettilslutning for aktører, der anmoder herom. Reglerne gennemfører elmarkedsdirektivets artikel 6, stk. 1, om tredjepartsadgang, hvorefter medlemsstaterne skal drage omsorg for, at der indføres en ordning for tredjeparts adgang til transmissions- og distributionssystemerne.

Udkastet til lovforslaget henleder opmærksomheden på, at der ikke er adgang til at afvise anmodninger om nettilslutning, herunder som bl.a. følge af kapacitetsmangel i følgende gældende ret.

Lovforslaget mangler at henvise til artikel 3 i elmarkedsforordningen,[32] der også er gældende ret i Danmark, i forhold til hvilke principper der gælder for samtlige aktører vedrørende driften af elektricitetsmarkeder. Følgende fremgår af elmarkedsforordningens artikel 3, litra q):

q) markedsdeltagerne har ret til at få adgang til transmissionsnet og distributionsnet på objektive, gennemsigtige og ikkediskriminerende vilkår.

Principper for håndtering af kapacitetsfordeling og kapacitetsbegrænsninger, fremgår af elmarkedsforordningens artikel 16, stk. 1-2:

"1. Problemer med kapacitetsbegrænsninger i nettet skal håndteres ved hjælp af ikke-diskriminerende markedsbaserede løsninger, der giver de berørte markedsdeltagere og transmissionssystemoperatører effektive økonomiske signaler. Problemer med kapacitetsbegrænsninger i nettet skal løses ved hjælp af ikke-transaktionsbaserede metoder, dvs. metoder, der ikke indebærer et valg mellem de enkelte markedsdeltageres kontrakter. Når transmissionssystemoperatøren træffer driftsforanstaltninger for at sikre, at transmissionssystemet forbliver i normal tilstand, skal transmissionssystem operatøren tage højde for disse foranstaltningers påvirkning af tilgrænsende systemområder og samordne sådanne foranstaltninger med andre berørte transmissionssystemoperatører som fastsat ved forordning (EU) 2015/1222.
2. Transaktionsbegrænsende procedurer må kun benyttes i nødstilfælde, dvs. hvor transmissionssystemoperatøren skal handle hurtigt, og hvor belastningsomfordeling eller modkøb ikke er mulige. Sådanne procedurer skal anvendes uden forskelsbehandling. Bortset fra force majeure-tilfælde skal

[32] Betegnes også som elektricitetsforordningen.

markedsdeltagere, der har fået tildelt kapacitet, have kompensation for enhver sådan begrænsning." (vores understregning) [33]

3.2.2. Den foreslåede ordning

Det fremgår af lovforslaget, at klima-, energi- og forsyningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om prioritering om tilslutning til det kollektive elforsyningsnet samt om disponering af kapacitet i det kollektive elforsyningsnet.

Den nye ordning vil indebære, at anmodninger om nettilslutning prioriteres på baggrund af objektive og saglige kriterier, men den foreslåede ordning forholder sig ikke til kravet om gennemsigtige og ikkediskriminerende vilkår, som sammen med objektivitet, er fastlagt i elmarkedsforordningens artikel 3, litra q).

Kapaciteten varierer betydeligt geografisk. Nogle områder har fortsat relativt god tilslutningsmulighed, mens andre områder er tæt på kapacitetsgrænserne. I Kommissionens vejledning om effektiv og rettidig nettilslutning bemærkes, at "Incitamenter såsom lokalitetsdifferentierede tilslutningsafgifter eller nettariffer, der tilskynder til tilslutning i områder, hvor netkapaciteten er tilgængelig, effektiv udnyttelse af tildelt netkapacitet og omfordeling heraf tilbage til systemet mangler også i de fleste medlemsstater."[34] Det er uklart, hvorvidt sådanne incitamenter vil blive inkluderet i den kommende regulering.

Den foreslåede prioriteringsmodel vil fremover gælde for behandling af anmodninger om nettilslutning, hvor bemyndigelse til ministeren vil blive udmøntet i en kommende bekendtgørelse, der vil fastsætte de nærmere regler for kategorisering af anmodninger og prioriteringskriterier.

Prioriteringsmodellen vil ikke alene omfatte nye anmodninger om nettilslutning, men også dispositioner vedrørende allerede tildelt kapacitet, som indebærer et nyt eller ændret behov for kapacitet i det kollektive elforsyningsnet. Der vil blive fremsat regler om at denne allerede tildelte kapacitet i prioriteringsmæssig henseende skal behandles som nye anmodninger om

[33] Elmarkedsforordningen (EU) 2019/943 nævnes udtrykkeligt i afsnit 1.2 i Meddelelse af 19. december 2025 fra Kommissionen: *Vejledning om effektiv og rettidig nettilslutning* (C/2025/6703). Tilgængelig på https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52025XC06703&qid=1783810103500. Tilgået 12. juli 2026.

[34] Afsnit 1.1.2 i Meddelelse af 19. december 2025 fra Kommissionen: *Vejledning om effektiv og rettidig nettilslutning* (C/2025/6703). Tilgængelig på https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52025XC06703&qid=1783810103500. Tilgået 12. juli 2026.

nettilslutning. Et eksempel kunne være situationer, hvor et tilslutningspunkt ønskes genetableret, hvor et reduceret leveringsomfang ønskes forhøjet, eller hvor uudnyttet kapacitet ønskes taget i brug. Formålet er at sikre, at prioriteringsmodellen ikke omgås gennem ændringer i eksisterende tilslutninger eller anden ændret anvendelse af allerede tildelt kapacitet. Det fremgår endvidere følgende af lovforslaget:[35]

"Den foreslåede ordning indebærer ikke, at brugeren mister retten til den aftalte kapacitet. Der vil således ikke være tale om bortfald af retten til kapaciteten, men om en udskydelse af adgangen til at bringe uudnyttet kapacitet i anvendelse. Tiltaget vurderes på den baggrund som udgangspunkt ikke at udgøre ekspropriation. Ministeriet kan dog ikke udelukke, at ordningen i visse situationer efter en konkret vurdering vil kunne have karakter af ekspropriation. Hvis der foreligger ekspropriation, vil den pågældende virksomhed have krav på erstatning, jf. grundlovens § 73, stk. 1."

Der skal ikke i denne artikel tages stilling til ekspropriation. Det bemærkes dog, at sektoren er gennemreguleret. Man kan derfor diskutere, i hvilket omfang den almindelige aftaleret kan anvendes i forhold til allerede indgået nettilslutningsaftaler, når og hvis den bagvedliggende offentligretlige regulering ændres, f.eks. i forhold til en kapacitetsrettighed, der ikke er udnyttet. Dette spørgsmål vil blive taget op i en senere artikel.

De fire prioriteringskategorier, som skal danne grundlag for disponeringen af kapacitet i situationer med kapacitetsbegrænsninger:[36]

"Kategori 1 vil omfatte beskyttede behov, herunder almindelig og forventelig forbrugsudvikling i den eksisterende kundebase, nye husholdninger, mindre erhverv samt samfundskritiske funktioner.

Kategori 2 vil omfatte øvrige projekter, herunder projekter der understøtter elektrificering og grøn omstilling.

Kategori 3 vil omfatte projekter, der typisk ikke har anden funktion end at levere systemydelser, herunder energilageranlæg, samt energilagerkapacitet i samplacerede anlæg, der etableres ud over brugerens almindelige produktions- eller forbrugsbehov.

Kategori 4 vil omfatte visse store energiforbrugere, der er kendetegnet ved et meget stort kapacitetsbehov og en væsentlig påvirkning af

[35] Udkast til lovforslag, s. 11.
[36] Udkast til lovforslag, s. 14.

kapacitetssituationen i elnettet, herunder datacentre, der typisk ikke er geografisk bundne og yder et væsentligt og vedvarende træk på elnettet, og derfor i høj grad påvirker den samlede kapacitet.

Den nærmere afgrænsning af kategorierne vil blive fastsat i medfør af bestemmelsen."

Det fremgår ydermere, at projekter i lavere prioriterede kategorier vil fortsat kunne opnå nettilslutning, hvis dette er foreneligt med kapacitetssituationen i elnettet. Ved disponeringen af kapacitet vil der bl.a. kunne lægges vægt på projekternes villighed til at acceptere netvenlighed, herunder via fleksibilitet i forbrug eller produktion, geografisk placering eller øvrige forhold, der understøtter en hensigtsmæssig og effektiv udnyttelse af kapaciteten.

Om begrebet "netvenlighed" fremgår følgende af lovforslaget:[37]

"Ved netvenlighed forstås i denne sammenhæng projektets samlede påvirkning af kapacitetssituationen i elnettet og dets bidrag til en hensigtsmæssig og effektiv udnyttelse af den tilgængelige kapacitet. Vurderingen af netvenlighed foretages af den kollektive elforsyningsvirksomhed på grundlag af objektive og tekniske forhold, herunder projektets belastningsprofil, fleksibilitet, geografiske placering bidrag til elnettets robusthed eller tekniske egenskaber og samspil med den øvrige anvendelse af elnettet."

[…]
"Vurderingen af et projekts netvenlighed vil bero på et konkret skøn foretaget af den kollektive elforsyningsvirksomhed. Anvendelsen af netvenlighed vil være et dynamisk begreb og vil kunne udvikle sig over tid i takt med at de kollektive elforsyningsvirksomheder kan udvikle og administrere mere komplekse og skalerbare kriterier for netvenlighed, den konkrete kapacitetssituation i elnettet og udviklingen af netprodukter hos de kollektive elforsyningsvirksomheder. Vurderingen vil derfor kunne variere mellem forskellige områder af elnettet. Af hensyn til en sikker og effektiv drift af elnettet vil de kollektive elforsyningsvirksomheder kunne begrænse anvendelsen af sådanne løsninger, hvis dette vil være nødvendigt af driftsmæssige eller systemtekniske hensyn."

Den ovenstående vurdering af netvenlighed vil for det første bero på et konkret skøn foretaget af den kollektive elforsyningsvirksomhed og for det andet være et dynamisk begreb. Dette synes ikke at leve op til elmarkedsforordningens krav om objektive gennemsigtige og ikkediskriminerende vilkår.

[37] Ibid., s. 52.

Lovforslagets andet element er at indføre en udtrykkelig adgang for kollektive elforsyningsvirksomheder til at afslå anmodninger om nettilslutning, når der ikke er tilstrækkelig kapacitet i det kollektive elforsyningsnet, hvilket skal ses i sammenhæng med den fastsatte prioritering i de fire kategorier.

Prioriteringen af nettilslutning i fire kategorier synes ikke at være i overensstemmelse med elmarkedsforordningens artikel 16, stk. 1-2 om principper for håndtering af kapacitetsfordeling og kapacitetsbegrænsninger. I elmarkedsforordningens bestemmelser lægges der vægt på, at problemer med kapacitetsbegrænsninger i nettet skal håndteres ved hjælp af ikke-diskriminerende markedsbaserede løsninger, der giver de berørte markedsdeltagere og transmissionssystemoperatører effektive økonomiske signaler. Problemer med kapacitetsbegrænsninger i nettet skal løses ved hjælp af ikke-transaktionsbaserede metoder, dvs. metoder, der ikke indebærer et valg mellem de enkelte markedsdeltageres kontrakter.[38]

Transaktionsbegrænsende procedurer må kun benyttes i nødstilfælde, dvs. hvor transmissionssystemoperatøren skal handle hurtigt, og hvor belastningsomfordeling eller modkøb ikke er mulige. Sådanne procedurer skal anvendes uden forskelsbehandling. Bortset fra force majeure-tilfælde skal markedsdeltagere, der har fået tildelt kapacitet, have kompensation for enhver sådan begrænsning.[39]

De ovenstående ændringer af elforsyningsloven vil blive udmøntet ved at der indsættes følgende bestemmelser i § 24, stk.4-7:

"Stk. 4. Kollektive elforsyningsvirksomheder kan afvise en anmodning om tilslutning til det kollektive elforsyningsnet, når der ikke er tilstrækkelig kapacitet i det kollektive elforsyningsnet.

Stk. 5. En kollektiv elforsyningsvirksomhed, der meddeler afslag, skal efter anmodning give oplysninger om foranstaltninger, der vil kunne forbedre projektets netvenlighed, herunder om relevante foranstaltninger til styrkelse af det kollektive elforsyningsnet. Den kollektive elforsyningsvirksomhed kan betinge afgivelsen af sådanne oplysninger af betaling af et gebyr til dækning af rimelige omkostninger.

Stk. 6. Forsyningstilsynet behandler klager over afslag efter stk. 4 og fører tilsyn med kollektive elforsyningsvirksomheders overholdelse af stk. 4 og 5.

Stk. 7. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om kollektive elforsyningsvirksomheders prioritering om tilslutning til det kollektive

[38] Elmarkedsforordningens artikel 16, stk. 1.

[39] Elmarkedsforordningens artikel 16, stk. 2.

elforsyningsnet, herunder om netvenlighed, samt om disponering af tildelt kapacitet i det kollektive elforsyningsnet."

3.3 Tilslutning til det kollektive elforsyningsnet

3.3.1 Gældende ret

Elforsyningslovens § 67 og § 68 a, stk. 1, og § 30 i VE-loven indeholder regler om nettilslutning af elproduktionsanlæg. Se også nettilslutningsbekendtgørelsen.[40]

Forståelsen af gældende ret er blevet udfordret af Forsyningstilsynets afgørelse af den 9. maj 2025 om ophævelse af Energinets afgørelse om at projekt Gindeskovgård og projekt Uhrevej anses som et samlet produktionsanlæg.[41]

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet skriver i lovforslaget,[42] at Forsyningstilsynet materielt har vurderet klagen efter nettilslutningsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, og specifikke artikler i RfG-forordningen. Ministeriet vurderer, at afgørelsen har skabt usikkerhed i forhold til de kollektive elforsyningsvirksomheders kompetence til at træffe afgørelse om, hvorvidt anlæg skal tilsluttes som ét eller flere anlæg. Det fremgår mellem linjerne, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet er uenig i Forsyningstilsynets vurdering, så derfor er det ministeriets vurdering, at de kollektive elforsyningsvirksomheders kompetence til at nettilslutte elproduktion, elforbrug og energilagring implicit følger af §§ 20, 22 og 28 i elforsyningsloven. Dette uddybes i lovforslagets afsnit 8 i forhold til EU-retten:[43]

"I den forbindelse opstår spørgsmålet om samspillet mellem artikel 6 og artikel 59 i elmarkedsdirektivet, navnlig i forhold til afgrænsningen mellem medlemsstaternes kompetence til at etablere en ordning for tredjepartsadgang til transmissions- og distributionssystemerne og den regulerende myndigheds kompetence til at godkende metoder, der anvendes til at beregne eller fastsætte betingelser og vilkår for tilslutning og adgang til nationale net.

Artikel 59 fastlægger den regulerende myndigheds opgaver og beføjelser, herunder godkendelse af metoder, der anvendes til at beregne eller fastsætte betingelser og vilkår for adgang til nationale net. De foreslåede regler angår

[40] Bekendtgørelse nr. 1343 af 29. november 2024 om nettilslutning af elproduktionsanlæg.
[41] Jf. ovenfor omtalte klagesag med j.nr. 24/02409.
[42] Lovforslagets s. 17.
[43] Ibid., s. 27.

imidlertid fastlæggelsen af de overordnede nationale rammer for tredjepartsadgang til nettet i situationer med kapacitetsbegrænsninger. Reglerne udgør dermed en del af den ordning for tredjepartsadgang, som medlemsstaterne efter artikel 6 skal etablere. Den regulerende myndigheds kompetence efter artikel 59 udøves inden for de rammer, der følger af elmarkedsdirektivet og den nationale lovgivning. Artikel 59 kan derfor ikke fortolkes således, at den regulerende myndighed tillægges kompetence til at fastlægge eller ændre sådanne grundlæggende nationale regler om adgang til nettet.

Den foreslåede prioriteringsmodel fastlægger generelle kriterier for fordeling af begrænset netkapacitet og fastsættes ved lov og i medfør af lov som led i gennemførelsen af artikel 6. Modellen fastlægger således de overordnede rammer, som de kollektive elforsyningsvirksomheder skal anvende ved behandlingen af konkrete anmodninger om nettilslutning. Den foreslåede prioriteringsmodel udgør derfor en del af de nationale regler om adgang til elnettet efter artikel 6. Der er således ikke tale om metoder, der anvendes til at beregne eller fastsætte betingelser og vilkår for adgang til nettet i artikel 59's forstand, og modellen er derfor ikke omfattet af de bestemmelser om metodegodkendelse, der følger af artikel 59 i elmarkedsdirektivet."

Denne fortolkning synes ikke at være i overensstemmelse med Kommissions vejledning[44] i forhold til, hvilke procedurer der kan anvendes i tilfældet af knap kapacitet i elnettet. Her peger Kommissionen på elmarkedsdiretivets artikel 6a om fleksible tilslutningsaftaler, hvilket i øvrigt ikke er en bestemmelse, som bliver adresseret i lovforlslaget:

"I overensstemmelse med kravene i artikel 6a i elektricitetsdirektivet (2019/944) udarbejder NRA'er en ramme, der gør det muligt for systemoperatører at løse problemer med netkapacitet ved at tilbyde ikkefaste tilslutningsaftaler (fleksible tilslutningsaftaler, "FCA"), som giver systemoperatørerne mulighed for at begrænse adgangen til nettet på visse tidspunkter, f.eks. ved spidsproduktion. Den type tilslutninger kan sikre netadgang for flere produktionsanlæg og større belastninger på kort sigt som en midlertidig løsning, indtil en strukturel løsning på et kapacitetsproblem er gennemført, eller som en langsigtet løsning, hvor netforstærkning måske ikke er en økonomisk rentabel løsning. FCA'er kan kædes sammen med en tilsvarende nedsættelse af netgebyrerne. På grundlag af FCA'ers egenart er det nødvendigt nøje at

[44] Se Afsnit 2.3.2 i Meddelelse af 19. december 2025 fra Kommissionen: *Vejledning om effektiv og rettidig nettilslutning* (C/2025/6703). Tilgængelig på https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52025XC06703&qid=1783810103500. Tilgået 12. juli 2026.

overveje samspillet med tariffer og de tjenester, som systemoperatørerne indkøber for at håndtere kapacitetsbegrænsninger på en markedsbaseret måde[45] *(36).*

FCA'er kan være et nyttigt redskab til at fremskynde tilslutningen af nye aktiver og reducere systemomkostningerne, men de kan kræve investeringer før måleren for at flytte spidsforbruget til mere netvenlige tidspunkter. En ladestation kan f.eks. drage fordel af en FCA, hvis den begrænser opladningen i spidsbelastningsperioder og i sidste ende også afladningen i perioder med spidsproduktion. På samme måde kan en virksomhed tilslutte sig elnettet uden en netforstærkning, hvis den foretager de nødvendige investeringer (egenproduktion, lagring) for at dække sit eget forbrugsbehov ud over kapaciteten i den tilgængelige nettilslutning."

Det kan undre, at ministeriet ikke har vurderet, om elmarkedsdirektivets artikel 6a om fleksible nettilslutningsaftaler også skulle implementeres samtidig med den foreslåede implementering af elmarkedsdirektivets artikel 6, stk. 2. om tredjepartsadgang. Måske ligger svaret i, at artikel 6a vil give Forsyningstilsynet adgang til at udarbejde en ramme for, hvordan de kollektive elforsyningsvirksomheder kan indgå fleksible nettilslutningsaftaler i områder, hvor der er begrænset eller ingen netkapacitet til nye tilslutninger. Ministeriet ønsker i stedet for, at denne opgave skal varetages af de kollektive elforsyningsvirksomheder, set i lyset af Forsyningstilsynets afgørelse ovenfor.

3.3.2 Den foreslåede ordning

Den foreslåede ændring af § 67 vil indebære, at bestemmelsen også kommer til at omfatte el- og kraftvarmeproduktionsanlæg hvor der også anvendes fossile brændsler. Derudover kommer § 67 også til at omfatte elforbrugsanlæg og energilageranlæg, samt de anlæg der nu er omfattet af VE-lovens § 30, stk. 1, og blive omfattet af § 68 a, stk.1, 1. pkt. Herefter vil § 67 blive omfattet af § 68 a, stk. 1, 2. pkt. hvorefter ministeren kan fastsætte nærmere regler i forhold til administrative forhold. Ændringen vil også medføre, at § 67 vil blive omfattet af bestemmelserne om klageadgang efter § 68 a, stk. 2, samt andre bestemmelser.[46]

De ovenstående ændringer vil også give mulighed for at præcisere en række forhold i overensstemmelse med elforsyningslovens §§ 20, 22 og 28 om, hvordan elproduktionsanlæg, elforbrugsanlæg og energilageranlæg skal tilsluttes det kollektive elforsyningsnet mest hensigtsmæssigt, herunder at de

[45] Se beskrivelsen af FCA'er i fodnote 36 på s. 13 i Kommissionens vejledning.

[46] Udkast til lovforslag s. 22.

kollektive elforsyningsvirksomheder kan træffe afgørelser om, hvordan anlæg efter § 67 kan nettilsluttes, bl.a. om anlæg skal tilsluttes som ét eller flere anlæg.[47]

Der henvises herudover til, at elmarkedsdirektivet indeholder særskilte bestemmelser om transmissionssystemoperatørers (Energinet) behandling af anmodninger om tilslutning af produktions- og energilageranlæg til transmissionssystemet, jf. artikel 42, i elmarkedsdirektivet.[48] I den forbindelse har ministeriet undladt at nævne, at de procedurer, som Energinet fastlægger og offentliggører i forhold til tilslutning af nye produktionsanlæg og energilageranlæg, skal godkendes af Forsyningstilsynet.[49] I stedet for henvises Forsyningstilsynet til kun at være klageinstans i gennem udkastet til nyt lovforslag.

I lovforslaget lægges der endvidere op til, at elmarkedsdirektivets artikel 42, stk. 2, ikke begrænser medlemsstaternes adgang efter elmarkedsdirektivets artikel 6 til at fastsætte regler om prioritering for tilslutning til elnettet i de tilfælde hvor der foreligger kapacitetsbegrænsninger. Elmarkedsdirektivets artikel 42, stk. 2 har følgende ordlyd:

"2. Transmissionssystemoperatører har ikke ret til at nægte tilslutning af et nyt produktionsanlæg eller energilageranlæg på grund af mulige fremtidige begrænsninger af den disponible netkapacitet, f.eks. overbelastning i perifere dele af transmissionssystemet. Transmissionssystemoperatøren skal stille de nødvendige oplysninger til rådighed.

Første afsnit berører ikke transmissionssystemoperatørers mulighed for at begrænse den garanterede tilkoblingskapacitet eller tilbyde tilslutninger med forbehold af driftsmæssige begrænsninger med henblik på at sikre omkostningseffektivitet med hensyn til nye produktionsanlæg eller energilageranlæg, forudsat at sådanne begrænsninger er blevet godkendt af den regulerende myndighed. Den regulerende myndighed sikrer, at alle begrænsninger af den garanterede tilslutningskapacitet eller driftsmæssige begrænsninger indføres på grundlag af gennemsigtige og ikkeforskelsbehandlende procedurer og ikke skaber uberettigede hindringer for adgang til markedet. Hvis et produktionsanlæg eller energilageranlæg afholder de omkostninger, der er forbundet med at sikre ubegrænset tilslutning, finder ingen begrænsning anvendelse."

[47] Udkast til lovforslag s. 56.

[48] Udkast til lovforslag s. 28.

[4949] Elmarkedsdirektivets artikel 42, stk. 1

Igen vælger ministeriet at se bort fra Forsyningstilsynets rolle som den regulerende myndighed. Det fremgår af artikel 42, stk. 2, at Energinet kun kan begrænse nettilslutning, såfremt begrænsningerne er blevet godkendt af Forsyningstilsynet. Herudover er det Forsyningstilsynet, der skal sikre, at alle begrænsninger af den garanterede tilslutningskapacitet eller driftsmæssige begrænsninger indføres på grundlag af gennemsigtige og ikkeforskelsbehandlende procedurer og ikke skaber uberettigede hindringer for adgang til markedet. Det fremgår endvidere, at hvor et produktionsanlæg eller energilageranlæg selv afholder omkostningerne, finder ingen begrænsning anvendelse.

Det er derved uklart, hvordan lovforslaget vil håndtere følgende udsagn på lovforslagets side 56 i forhold til Forsyningstilsynets rolle:
"Det bemærkes endvidere, at udmøntning af bemyndigelsen i § 67 vil være begrænset i det omfang, at bestemmelser angående skønsbeføjelser alene kan vedrøre forhold, der ikke egner sig til at være fastsat ved metoder, som skal godkendes af Forsyningstilsynet, jf. elforsyningslovens § 73 a"

Der er derved tvivl om, hvorvidt lovforslaget vil være i overensstemmelse med elmarkedsdirektivets artikel 42. Denne tvivl forstærkes af, at lovforslaget kun indeholder nye bemyndigelser til ministeren, og at det materielle indhold først vil fremgå af kommende bekendtgørelser.

3.4 De EU-relige rammer for netadgang og kapacitetsbegrænsninger

Medlemsstaterne og NRA's (Forsyningstilsynet) er ifølge Kommissionens vejledning særligt afgørende i forbindelse med etablering af nettilslutningsprocedurer, således at der sikres en national ramme, som er objektive, gennemsigtige og ikkediskriminerende efter de bestemmelser der er fastsat i elmarkedsdirektivets artikler 3, 6, 6a, 9, 31, 42 og 59, samt i elmarkedsforordningens artikel 3, 16, 50 og 57:[50]

"Det grundlæggende princip for netadgang er fastlagt i elektricitetsdirektivet, som omfatter krav om, at medlemsstaterne eller de regulerende myndigheder, alt efter hvad der er relevant, sikrer, at adgangen til nettene anvendes objektivt og uden forskelsbehandling mellem systembrugerne (artikel 6). Det er vigtigt at bemærke, at muligheden for at nægte adgang til nettet kun foreligger under klart definerede betingelser, nemlig hvis den nødvendige netkapacitet mangler, eller, som fastsat i direktivet om vedvarende energi (13), med berettiget begrundelse i sikkerhedsmæssige betænkeligheder eller systemkomponenters tekniske inkompatibilitet. Et sådant afslag skal være

[50] Kommissionens vejledning, s. 3.

baseret på objektive samt teknisk og økonomisk begrundede kriterier. I så fald skal netoperatørerne give oplysninger om de foranstaltninger, der er nødvendige for at styrke nettet. Elektricitetsdirektivet pålægger derfor DSO'er og TSO'er en generel forpligtelse til at sikre ikkeforskelsbehandlende tredjepartsadgang til deres net, samtidig med at medlemsstaterne og de regulerende myndigheder får fleksibilitet til at udforme detaljerne i deres tilslutningsprocedure, så de afspejler de særlige forhold i deres respektive systemer. Navnlig foreskriver elektricitetsdirektivet ikke anvendelse af "først til mølle"-princippet i forbindelse med anmodninger om tilslutning".

Fleksibilitet og gennemsigtighed

Kommissionen har redegjort for gennemsigtighedsforpligtelsen, som denne fremgår af elmarkedsdirektivet og elmarkedsforordningen:

"De regulerende myndigheder eller andre kompetente myndigheder udarbejder en ramme for fleksible tilslutningsaftaler i områder, hvor der er mangel på netkapacitet, eller hvor netudviklingen ikke anses for at være effektiv (artikel 6a i elektricitetsdirektivet).

Netoperatørerne sikrer gennemsigtighed om netkapacitet og håndtering af anmodninger om nettilslutning (elektricitetsdirektivet (artikel 31) og elektricitetsforordningen (artikel 50)). DSO'er er forpligtede til som minimum kvartalsvis at give oplysninger om tilgængelig netkapacitet, herunder kapacitet omfattet af en anmodning om tilslutning. TSO'erne er forpligtede til at ajourføre oplysningerne mindst månedligt. De er også forpligtede til at koordinere formidlingen af oplysninger om netkapacitet på en ensartet måde. Netbrugere har ret til oplysninger om status for deres tilslutningsanmodning inden for tre måneder efter anmodningen og til regelmæssig information derefter. Systemoperatørerne skal også give mulighed for en fuldt digital tilslutningsprocedure."[51]

4. Bemyndigelser – en demokratisk udfordring

Bemyndigelser til ministeren i stedet for regulering direkte i loven er et udbredt fænomen i dansk statsret. De fleste anordninger (administrative forskrifter som f.eks. bekendtgørelser) vedtages med hjemmel i lov, og de fleste love indeholder i dag bemyndigelsesbestemmelser, der giver mulighed for at

[51] Se afsnit 1.2 i Meddelelse af 19. december 2025 fra Kommissionen: *Vejledning om effektiv og rettidig nettilslutning* (C/2025/6703). Tilgængelig på https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52025XC06703&qid=1783810103500. Tilgået 12. juli 2026.

udstede regler til supplement af selve lovteksten.[52] Dette betyder, at Folketinget ofte vælger at fastsætte de overordnede rammer i loven og overlader det til den relevante minister at fastlægge nærmere regler gennem administrative forskrifter. Princippet om legalitet kræver, at ministerens beføjelser til at udstede regler skal have hjemmel i en lovbestemmelse Giver rækkevidden af denne bemyndigelse anledning til fortolkningstvivl, må denne afgøres ud fra lovens ordlyd og eventuelt dens forarbejder.[53]

Det fremsendte lovforslag består primært af bemyndigelser til klima-, energi- og forsyningsministeren. Det materielle indhold af de kommende bekendtgørelser forventes først udarbejdet og sendt i høring i uge 35 med en forventelig høringsperiode på 4 uger, hvor bekendtgørelserne forventes at træde i kraft samtidig med lovforslaget.

I forbindelse med dette udkast til lovforslag burde udkast til de kommende bekendtgørelser have været vedlagt, således at høringsparter, offentligheden og Folketinget kunne vurdere hvorledes lovforslaget vil blive udmøntet i bekendtgørelserne, inden det bliver fremsat i Folketinget og vedtaget i løbet af august, og derved før bekendtgørelserne bliver offentliggjort og sendt i høring.

Bemyndigelser i lovgivningen handler om, at Folketinget overlader retten til at udstede administrative regler eller træffe beslutninger til ministre eller styrelser. Magtudredningen 2.0 har undersøgt hvordan denne delegation af magt påvirker det det juridiske ansvar og transparensen i det moderne danske folkestyre[54] Dette skift har rykket magten fra den lovgivende magt (Folketinget) til den udøvende magt (regeringen og ministerierne). Det rejser ifølge forskningen en række centrale demokratiske problemstillinger:

- **Mindre politisk kontrol:** Når der lovgives via bekendtgørelser og anordninger fremfor ved egentlige lovforslag, mindskes Folketingets mulighed for at debattere, ændre og stemme om de konkrete regler.
- **Demokratisk transparens:** Det kan være svært for borgere, organisationer og endda politikere at bevare overblikket, når reglerne fastsættes uden om den traditionelle parlamentariske proces.

[52] Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Hansen, Michael Hansen Jensen: *Dansk statsret*, 4. udgave, 2. oplag, Djøf Forlag, 2024, s. 220.

[53] Ibid., s. 221.

[54] Magtudredningen 2.0, se bl.a. Helene Helboe Pedersen, Peter Bjerre Mortensen, *Det effektive men fortravlede Folketing*, Aarhus Universitetsforlag, – se https://unipress.dk/bogserier/magtudredningen-20/

- **Demokratisk kontrol og ansvar:** Med den massive stigning i detaljerede administrative forskrifter baseret på bemyndigelser, rejser forskningen spørgsmål om, hvorvidt magten kan prøves uafhængigt. Der udtrykkes bekymring for et demokratisk underskud, hvis ansvaret for vidtrækkende samfundsmæssige beslutninger flyttes for langt væk fra de folkevalgte i Folketinget og over i embedsværket.

5. Konklusion

Den politiske forståelse om en akutplan for elnettet og det tilhørende lovforslag er et klart udtryk for, at de eksisterende rammer for adgang til og disponering af netkapacitet ikke længere anses for tilstrækkelige i en situation præget af hastigt voksende elektrificering, omfattende ventelister til nettilslutning og betydelige forsinkelser i udbygningen af transmissionsnettet. Akutplanen repræsenterer derfor et markant skifte fra den hidtidige tilgang, hvor adgang til elnettet i vidt omfang har været baseret på først-til-mølle-princippet og en generel ret til nettilslutning, mod en model hvor kapacitet i stigende grad bliver genstand for politisk prioritering.

Forståelsespapiret bygger på legitime energipolitiske hensyn. Ønsket om at sikre forsyningssikkerhed, understøtte den grønne omstilling og beskytte samfundskritiske funktioner er i overensstemmelse med de grundlæggende formål i energi- og elforsyningslovgivningen. Det er derfor forståeligt, at lovgiver ønsker at skabe redskaber, der gør det muligt at prioritere begrænsede netressourcer i en periode med betydelig kapacitetsknaphed.

Samtidig rejser den foreslåede regulering en række væsentlige retlige spørgsmål. Særligt giver det anledning til betænkeligheder, at prioriteringen af nettilslutning og disponering af kapacitet baseres på kategoriseringer og et dynamisk begreb om netvenlighed, hvis nærmere indhold først fastlægges efterfølgende i bekendtgørelser. Det er uklart, om den foreslåede model fuldt ud harmonerer med de EU-retlige krav om objektiv, gennemsigtig og ikkediskriminerende adgang til elnettet. Tilsvarende kan det diskuteres, om en prioriteringsmodel, der indebærer valg mellem forskellige typer af markedsaktører, er forenelig med elmarkedsforordningens krav om markedsbaserede og ikkediskriminerende løsninger ved håndtering af kapacitetsbegrænsninger.

Lovforslaget synes endvidere kun i begrænset omfang at forholde sig til de muligheder, som EU-retten allerede anviser til håndtering af kapacitetsknaphed, herunder fleksible nettilslutningsaftaler. Samtidig fremstår Forsyningstilsynets rolle som regulerende myndighed mindre tydelig end forudsat i

elmarkedsdirektivet, hvilket kan give anledning til tvivl om kompetencefordelingen mellem ministeriet, de kollektive elforsyningsvirksomheder og den uafhængige regulator.

Endelig illustrerer lovforslaget en mere generel demokratisk udfordring. Folketinget anmodes i vidt omfang om at vedtage bemyndigelser, mens de centrale materielle regler først senere fastlægges administrativt. Når de kommende bekendtgørelser ikke foreligger under lovbehandlingen, begrænses både høringsparternes, offentlighedens og Folketingets mulighed for at vurdere de faktiske konsekvenser af den foreslåede regulering. Dermed flyttes væsentlige politiske og retlige afvejninger fra den parlamentariske proces til den administrative.

Samlet set fremstår akutplanen som et nødvendigt og politisk forståeligt forsøg på at håndtere en akut kapacitetskrise i elnettet. Omvendt efterlader både forståelsespapiret og lovforslaget betydelig usikkerhed om den fremtidige regulerings konkrete indhold, dens forenelighed med EU-retten og dens betydning for retssikkerhed, gennemsigtighed og demokratisk kontrol. Det bliver derfor afgørende, hvordan de kommende bekendtgørelser udformes, og om de formår at skabe en balance mellem behovet for effektiv kapacitetsstyring og de grundlæggende principper om lige og gennemsigtig adgang til elnettet.